

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний технічний університет
імені Івана Пулюя
Факультет економіки та менеджменту
Кафедра психології

Загальна психологія

Практичні заняття

Для студентів першого освітнього рівня (бакалаврського)
спеціальності 053 психологія

Тернопіль 2024

УДК 159.9

Розглянуто на засіданні кафедри психології та рекомендовано до друку (протокол № 5 від 29 грудня 2023 року)

Рекомендовано до друку методичною комісією факультету економіки та менеджменту (протокол № 5 від 19 лютого 2024 року)

Рецензенти:

Вишньовський В. В. – кандидат психологічних наук, доцент, завідувач кафедри психології ТНТУ імені Івана Пулюя

Кавецький В.Є. – кандидат педагогічних наук, доцент, в.о. завідувача кафедри педагогіки і психології та інклюзивної освіти ТОКІППО

Загальна психологія. Практичні заняття: метод. рекомендації для студентів, які навчаються за ОПП 053 Психологія, першого освітнього рівня (бакалаврського). Автор-упорядник І. М. Чорна. Тернопіль, 2024. 34 с.

©Чорна І.М.

Вступ

Загальна психологія - освітній компонент освітньо-професійної програми спеціальності 053- Психологія.

Мета: навчити студентів здобувати знання в системі наукових уявлень про фізіологічну основу психічних процесів, особливості, закономірності функціонування психіки.

Завдання:

1. Розкрити загальні проблеми психології;
3. Розкрити структуру та особистісні характеристики особистості;
4. Розкрити пізнавальну сферу особистості;
5. Розкрити емоційно-вольову сферу особистості.

За результатами вивчення дисципліни студент повинен продемонструвати такі результати навчання:

ПР 1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПР3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у тому числі з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПР4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

ПР14. Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості.

ПР15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

ПР16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів компетентностей:

- інтегральної:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов;

- загальних:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

- спеціальних:

СК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

СК12. Знання та розуміння функціональних обов'язків та специфіки діяльності психолога в різних установах.

Опис навчальної дисципліни

Лекційні заняття

№	Тема заняття та короткий зміст	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1	1		
	Модуль 1. Загальні проблеми психології	14	10
1-2	«Предмет та завдання загальної психології» 1. Предмет загальної психології. 2. Рефлекторний характер психіки. 3. Завдання сучасної психології. 4. Сучасна психологія та її місце в системі наук. 5. Галузі психології.	4	4
3-4	«Методи психології» 1. Загальна характеристика методів психологічного дослідження. 2. Організаційні методи. 3. Метод спостереження. 4. Метод експерименту. 5. Метод опитування. 6. Тестування.	4	2
5-6	«Виникнення та розвиток психіки» 1. Виникнення та розвиток психіки у нижчих тварин. 2. Розвиток психіки у хребетних тварин. 3. Особливості психічної діяльності вищих тварин. 4. Відмінності психіки людини і тварин. 5. Походження та розвиток свідомості людини. 6. Свідомість та несвідоме.	4	2

7	«Мозок і психіка» 1. Загальна будова та функції нервової системи. 2. Мозок як фізіологічний орган. 3. Мозок як орган психіки. 4. Співвідношення психічних і фізіологічних процесів та явищ.	2	2
	Модуль 2. Психологія особистості	18	10
8-9	«Діяльність» 1. Загальна характеристика діяльності людини. 2. Види діяльності. 3. Структура діяльності людини. 4. Знання, вміння та навички.	4	2
10-11	«Особистість» 1. Поняття особистості в психології. 2. Теорії особистості 3. Структура особистості. 4. Мотиваційно-потребнісна сфера особистості. 5. Спрямованість особистості. 6. Самооцінка та рівень домагань особистості. 7. Формування та розвиток особистості в онтогенезі.	4	2
12-13	«Темперамент» 1. Поняття темпераменту. 2. Історія вчень про темперамент. 3. Головні властивості темпераменту. 4. Характеристика типів темпераменту. 5. Проблема мінливості темпераменту. 6. Роль темпераменту в навчальній діяльності.	4	2
14-15	«Характер» 1. Поняття та структура характеру. 2. Риси характеру.	4	2

	3.Характер і темперамент. 4.Акцентуації характеру. 5.Формування характеру.		
16	«Здібності» 1.Поняття здібностей. 2.Здібності та задатки. Природа здібностей. 3.Види здібностей. 4.Структура здібностей. 5.Розвиток здібностей та їх рівні.	2	2
	Модуль 3. Пізнавальна сфера особистості	16	8
17-18	« Увага» 1.Поняття уваги. 2.Теорії уваги. 3.Види уваги. 4.Властивості уваги. 5.Розвиток уваги.	4	2
19-20	«Відчуття» 1.Поняття відчуття. 2.Види відчуттів. 3.Загальні властивості відчуттів. 4.Пороги відчуття. Чутливість. 5. Явище адаптації. 6.Взаємодія відчуттів. 7.Явище післядії в аналізаторах.	4	2
21-22	«Сприймання» 1.Поняття сприймання. 2.Властивості сприймання. 3.Класифікація сприймань 4.Складні форми сприймання. 5.Ілюзії сприймання.	4	2

23-24	«Пам'ять» 1.Поняття пам'яті. 2.Теорії пам'яті. 3.Види пам'яті. 4.Характеристики пам'яті. 5.Процеси пам'яті. 6.Індивідуальні особливості пам'яті та її розвиток.	4	2
	Модуль 4. Пізнавальна, емоційно-вольова сфери особистості	20	10
25-26	«Мислення» 1.Поняття мислення. 2.Головні характеристики мислення. 3.Форми мислення. 4.Мислення як процес розв'язання задач. 5.Види мислення. 6.Індивідуальні особливості мислення. 7.Методи моделювання творчої діяльності та формування творчого мислення.	4	2
27-28	«Мовлення» 1.Загальне поняття про мовлення. 2.Історичний розвиток мовлення та його основні функції. 3.Види мовлення та їх характеристика. 4.Розвиток мовлення у дітей.	4	2
29-30	«Уява» 1.Поняття уяви. 2.Типи уяви. 3.Види уяви. 4.Психологічні механізми уяви. 5.Розвиток уяви.	4	2

31-32	«Емоції і почуття» 1. Загальна характеристика. 2. Функції емоцій та почуттів. 3. Вияв емоцій та почуттів. 4. Форми переживання почуттів. 5. Характеристика вищих почуттів. 6. Формування емоцій та почуттів.	4	2
33-34	«Воля» 1. Загальне поняття про волю. 2. Природа волі. 3. Характеристика вольових дій. 4. Структура вольового акту. 5. Вольові якості особистості. 6. Розвиток та виховання вольової активності людини.	4	2
Усього годин:		68	38

Практичні заняття

№	Тема заняття	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
	1 семестр Модуль 1. Загальні проблеми психології	14	-
1-2	«Предмет та завдання загальної психології»	4	-
3-4	«Методи психології»	4	-
5-6	«Виникнення та розвиток психіки»	4	-
7	«Мозок і психіка»	2	-

	Модуль 2. Психологія особистості	18	
8-9	«Діяльність»	4	-
10-11	«Особистість»	4	-
12-13	«Темперамент»	4	-
14-15	«Характер»	4	-
16	«Здібності»	2	-
	2 семестр	16	-
	Модуль 3. Пізнавальна сфера особистості		
17-18	«Увага»	4	-
19-20	«Відчуття»	4	-
21-22	«Сприймання»	4	-
23-24	«Пам'ять»	4	-
	Модуль 4. Пізнавальна та емоційно-вольова сфери	20	-
25-26	«Мислення»	4	-
27-28	«Мовлення»	4	-
29-30	«Уява»	4	-
31-32	«Емоції і почуття»	4	-
33-34	«Воля»	4	-
Усього годин:		68	-

Самостійна робота

№	Найменування робіт	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1	2	3	4
1	Підготовка до практичних занять	34	-
2	Опрацювання окремих питань із тем лекцій: 1. Історія психології. 2. Характеристика умовних та безумовних рефлексів. 3. Метод аналізу продуктів діяльності. 4. Типові причини виникнення відхилень у розвитку психіки. 5. Будова мозку. 6. Характеристика факторів впливу на розвиток психіки. - Інклюзія. 7. Професійне самовизначення. 8. Психологічна готовність до діяльності. 9. Взаємозв'язок біологічного та соціального в особистості. 10. Психодіагностика темпераменту. 11. Вчення про характер. 12. Природа здібностей. 13. Природа таланту та геніальності. 14. Креативні здібності. 15. Засоби розвитку творчих здібностей. 16. Професійно важливі здібності. 17. Фізіологічна основа уваги. 18. Розвиток уваги у дітей з ООП. 19. Фізіологічна основа відчуттів.	97	229

	20. Фізіологічна основа сприймання. 21. Фізіологічна основа пам'яті. 22. Розвиток пам'яті у дітей з ООП. 23. Передумови виникнення мислення у філогенезі та онтогенезі. 24. Розвиток мислення у дітей з ООП. 25. Фізіологічні механізми мовлення. 26. Розвиток мовлення у дітей з ООП. 27. Розвиток уяви у дітей з ООП. 28. Фізіологічні механізми уяви. 29. Фізіологічна основа емоцій. 30. Емоційне вигорання. 31. Особливості тривожності в умовах війни. 32. Розвиток емоційно-вольової стійкості у нормо-типових дітей. 33. Розвиток емоційно-вольової стійкості у дітей з ООП.		
3	Підготовка та складання модулів, екзаменів - Модуль №1 - Модуль №2 - Екзамен - Модуль №3 - Модуль №4 - Екзамен	108 15 15 24 15 15 24	108 15 15 24 15 15 24
Усього годин:		239	337

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти

У Положенні про оцінювання здобувачів вищої освіти Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя зазначено, що система оцінювання успішності навчання здобувачів вищої освіти – це сукупність організаційно-методичних заходів щодо перевірки та оцінювання знань, умінь і навиків здобувачів вищої освіти, набуття ними загальних та фахових компетентностей з метою раціональної організації освітнього процесу й управління якістю освітньої діяльності в університеті.

При оцінюванні успішності студентів в університеті вирішуються такі основні завдання:

а) оцінювання знань, умінь, навиків та інших компетентностей, тобто результатів навчання, набутих особою при навчанні за певною освітньою програмою;

б) інформування здобувачів вищої освіти та інших зацікавлених осіб про досягнуті результати при вивченні окремих дисциплін;

в) мотивація осіб, що навчаються, до систематичної роботи протягом усього періоду навчання;

г) аналіз результатів навчання та коригування викладачами як освітнього процесу, так і самостійної роботи здобувачів вищої освіти для підвищення якості підготовки фахівців.

В університеті оцінювання успішності навчання здобувачів вищої освіти здійснюється за 100-бальною (рейтинговою) системою (НРС). Відповідність результатів навчання оцінених за 100-бальною шкалою університету результатам за національною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та шкалою Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС – А, В, С, D, E, FХ, F) [22, с.2-3].

Відповідність шкал оцінювання університету, національної шкали та шкали ЄКТС

Оцінки за			
Шкалою університету	Національною шкалою		Шкалою ЄКТС
	Екзамен	Залік	
90 – 100	Відмінно	Зараховано	А – Відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок);
82 –89	Добре		В – Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками);
75 –81			С – Добре (в загальному вірне виконання з певною кількістю суттєвих помилок);
67 – 74			Задовільно
60 –66	Е – Достатньо (виконання задовольняє мінімальним критеріям);		
35 – 59	Незадовільно	Не зараховано	Ф – Незадовільно (з можливістю повторного складання);
1 – 34			FX – Незадовільно (з обов’язковим проходженням повторного курсу).

Критерії оцінювання результатів навчання студентів

Форма підсумкового 1 семестрового контролю – екзамен

Модуль 1			Модуль 2			Підсумковий контроль		Разом 3 дисципліни
Аудиторна та самостійна			Аудиторна та самостійна робота					
Теоретичний курс (тестування)	Практична робота		Теоретичний курс (тестування)	Практична робота				
20	17		20	18		25		100
Лекції	Вид робіт	Бал	Лекції	Вид робіт	Бал	Екзамен	25	
Лекція №1	Практичне заняття №1	2	Лекція №8	Практичне заняття №8	2	Теоретичний курс	10	
Лекція №2	Практичне заняття №2	2	Лекція №9	Практичне заняття №9	2	Практичний курс	15	
Лекція №3	Практичне заняття №3	3	Лекція №10	Практичне заняття №10	2			
Лекція №4	Практичне заняття №4	2	Лекція №11	Практичне заняття №11	2			
Лекція №5	Практичне заняття №5	3	Лекція №12	Практичне заняття №12	2			
Лекція №6	Практичне заняття №6	2	Лекція №13	Практичне заняття №13	2			
Лекція №7	Практичне заняття №7	3	Лекція №14	Практичне заняття №14	2			
			Лекція №15	Практичне заняття №15	2			
			Лекція №16	Практичне заняття №16	2			

Форма підсумкового 2 семестрового контролю – екзамен

Модуль 1			Модуль 2			Підсумковий контроль		Разом з дисципліни
Аудиторна та самостійна			Аудиторна та самостійна робота					
Теоретичний курс (тестування)	Практична робота		Теоретичний курс (тестування)	Практична робота				
19	16		20	20		25		100
Лекції	Вид робіт	Бал	Лекції	Вид робіт	Бал	Екзамен	25	
Лекція №17	Практичне заняття №17	2	Лекція №25	Практичне заняття №25	2	Теоретичний курс	10	
Лекція №18	Практичне заняття №18	2	Лекція №26	Практичне заняття №26	2	Практичний курс	15	
Лекція №19	Практичне заняття №19	2	Лекція №27	Практичне заняття №27	2			
Лекція №20	Практичне заняття №20	2	Лекція №28	Практичне заняття №28	2			
Лекція №21	Практичне заняття №21	2	Лекція №29	Практичне заняття №29	2			
Лекція №22	Практичне заняття №22	2	Лекція №30	Практичне заняття №30	2			
Лекція №23	Практичне заняття №23	2	Лекція №31	Практичне заняття №31	2			
Лекція №24	Практичне заняття №24	2	Лекція №32	Практичне заняття №32	2			
			Лекція №33	Практичне заняття №33	2			
			Лекція №34	Практичне заняття №34	2			

У відповідності до Положення про оцінювання здобувачів вищої освіти Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя, для оцінювання успішності навчання здобувачів вищої освіти (оцінювання їх знань, умінь і навиків та набуття компетентностей) в університеті використовується накопичувальна 100-бальна (рейтингова) система (НРС), що є одним з основних елементів керування освітнім процесом і призначена для постійного оцінювання якості його результатів [22, с.2].

Навчальний процес передбачає поточний, рубіжний (модульний) та підсумковий (екзаменаційний) контроль. До кожного практичного заняття студент готує відповіді на питання, які розглядалися на лекціях та на питання, визначені для самостійної роботи. Опитування здійснюється на кожному практичному занятті в усній, письмовій формі та із застосуванням інтерактивних форм перевірки знань студентів. Також необхідно проаналізувати та сформулювати відповіді на задачі відповідної теми.

Для підготовки до практичних занять необхідно із запропонованого списку літератури підібрати відповідні наукові джерела, а також самостійно знайти додаткові матеріали (підручники, сучасні наукові статті, тези конференцій, інш.). Підготувати відповідь на кожне запитання практичної роботи, у тому числі ті, що виносяться на самостійне опрацювання.

Окрім поточного контролю, в кожному семестрі передбачено два рубіжні модульні контролю (1 семестр : 1, 2 модулі; 2 семестр : 3, 4 модулі). Після завершення першого та другого семестрів - екзамен.

При проведенні рубіжного поточного контролю як елемент оцінювання знань обов'язково використовується система тестування електронного навчального курсу системи A-Tutor.

Рубіжний поточний (модульний) контроль проводиться після вивчення логічно завершеної частини навчальної дисципліни (модуля) у терміни, визначені робочою навчальною програмою дисципліни. Студент має право на його повторне складання з метою підвищення рейтингу, як правило, протягом тижня після складання модульного контролю за графіком.

Семестровий контроль з навчальної дисципліни та інших компонент навчального плану, відповідно до робочого навчального плану, проводиться у формі семестрового екзамену... в обсязі навчального матеріалу, визначеному робочою програмою навчальної дисципліни.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни та інших компонент навчального плану складається з суми оцінок за результатами навчання упродовж семестру (підсумкова семестрова модульна рейтингова оцінка – максимум 75 балів) та результатів підсумкового контролю (екзаменаційна/залікова рейтингова оцінка – максимум 25 балів).

Підсумкова семестрова модульна рейтингова оцінка складається з суми балів, отриманих студентом при проведенні поточного та рубіжних (модульних) контролів рівня знань [22, с.3-5].

Студенти, які протягом семестру виконали всі види навчальної роботи, успішно пройшли усі проміжні (модульні) контролі та набрали не менше 45 балів підсумкової семестрової модульної рейтингової оцінки залікову рейтингову оцінку отримують автоматично пропорційно до суми балів семестрової бальної оцінки *(за кожних три бали семестрової бальної оцінки студент отримує 1 бал підсумкової семестрової бальної оцінки)*.

Студент має право не складати семестровий екзамен і отримати екзаменаційну рейтингову оцінку 25 балів, якщо впродовж семестру він виконав усі види навчальної роботи, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни і набрав 70 – 75 балів підсумкової семестрової модульної рейтингової оцінки.

Студент вважається атестованим з дисципліни чи за результатами виконання індивідуального завдання, якщо підсумкова семестрова рейтингова оцінка з дисципліни дорівнює або перевищує 60 балів та за умови, що кількість балів семестрової модульної та екзаменаційної (залікової) рейтингових дорівнює або перевищує 60% їх максимальної кількості для кожної із них (45 – за семестр і 15 – за семестровий контроль). [22, с.5].

До складання підсумкових семестрових контролів допускаються студенти, що виконали усі вимоги робочої програми навчальної дисципліни та за результатами проміжних (модульних) контролів набрали кількість балів, визначену цим Положенням.

Ліквідація академічних заборгованостей при проведенні семестрового контролю проводиться у порядку, визначеному Положенням про підсумковий семестровий контроль результатів навчання студентів Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя [22, с.6].

Теми та плани практичних занять.

1 семестр

Модуль 1.

Практичні заняття 1-2. Тема: «Предмет та завдання загальної психології». (4 год.)

1. Предмет загальної психології.
2. Рефлекторний характер психіки.
3. Завдання сучасної психології.
4. Сучасна психологія та її місце в системі наук.
5. Галузі психології.
6. Історія психології.
7. Характеристика умовних та безумовних рефлексів.

Практичні заняття 3-4. Тема: «Методи психології». (4 год.)

1. Загальна характеристика методів наукового дослідження.
2. Організаційні методи.
3. Метод спостереження.
4. Метод експерименту.
5. Метод аналізу продуктів діяльності.
6. Метод опитування.
7. Тестування.

Практичні заняття 5-6. Тема: «Виникнення та розвиток психіки». (4 год.)

1. Виникнення та розвиток психіки у нижчих тварин.
2. Розвиток психіки у хребетних тварин.
3. Особливості психічної діяльності вищих тварин.
4. Відмінності психіки людини і тварин.
5. Походження та розвиток свідомості людини.
6. Свідомість та несвідоме.
7. Типові причини виникнення відхилень у розвитку психіки.

Практичне заняття 7. Тема: «Мозок і психіка». (2 год.)

1. Загальна будова та функції нервової системи.
2. Будова мозку.
3. Мозок як фізіологічний орган.
4. Мозок як орган психіки.
5. Співвідношення психічних і фізіологічних процесів та явищ.
6. Характеристика факторів впливу на розвиток психіки. Інклюзія.

Модуль 2.

Практичні заняття 8-9. Тема: «Діяльність». (4 год.)

1. Загальна характеристика діяльності людини.
2. Види діяльності.
3. Структура діяльності людини.
4. Знання, вміння та навички.
5. Професійне самовизначення.
6. Психологічна готовність до діяльності.

Практичні заняття 10-11. Тема: «Особистість». (4 год.)

1. Поняття особистості в психології.
2. Теорії особистості
3. Взаємозв'язок біологічного та соціального в особистості.
4. Структура особистості.
5. Мотиваційно-потребнісна сфера особистості.
6. Спрямованість особистості.
7. Самооцінка та рівень домагань особистості.
8. Формування та розвиток особистості в онтогенезі.

Практичні заняття 12-13. Тема: «Темперамент».(4 год.)

1. Поняття темпераменту.
2. Головні властивості темпераменту.
3. Характеристика типів темпераменту.
4. Проблема мінливості темпераменту.
5. Роль темпераменту в навчальній діяльності
6. Психодіагностика темпераменту.

Практичні заняття 14-15. Тема: «Характер».(4 год.)

1. Поняття характеру.
2. Вчення про характер.
3. Риси характеру.
4. Характер і темперамент.
5. Акцентуації характеру.
6. Формування характеру.

Практичне заняття 16. Тема: «Здібності».(4 год.)

1. Поняття здібностей
2. Природа здібностей.
3. Види здібностей.
4. Структура здібностей.
5. Природа таланту та геніальності.
6. Засоби розвитку творчих здібностей.
7. Професійно важливі здібності.
8. Креативні здібності.

2 семестр

Модуль 3.

Практичні заняття 17-18. Тема: « Увага».(4 год.)

1. Поняття уваги.
2. Фізіологічна основа уваги.
3. Теорії уваги.
4. Види уваги.
5. Властивості уваги.
6. Розвиток уваги у нормо-типових дітей.
7. Розвиток уваги у дітей з ООП.

Практичні заняття 19-20. Тема: «Відчуття ».(4 год.)

1. Поняття відчуття.
2. Фізіологічна основа відчуттів.
3. Види відчуттів.
4. Загальні властивості відчуттів.
5. Пороги відчуття. Чутливість.
6. Явище адаптації.
7. Взаємодія відчуттів.
8. Явище післядії в аналізаторах.

Практичні заняття 21-22. Тема: «Сприймання».(4 год.)

1. Поняття сприймання.
2. Фізіологічна основа сприймання.
3. Властивості сприймання.
4. Класифікація сприймань
5. Складні форми сприймання.
6. Ілюзії сприймання.

Практичні заняття 23-24. Тема: «Пам'ять».(4 год.)

1. Поняття про пам'ять.
2. Фізіологічна основа пам'яті.
3. Теорії пам'яті.
4. Види пам'яті.
5. Характеристики пам'яті.
6. Процеси пам'яті.
7. Індивідуальні особливості пам'яті та її розвиток.
8. Розвиток пам'яті у дітей з ООП.

Модуль 4

Практичні заняття 25-26. Тема: «Мислення».(4 год.)

1. Поняття мислення.
2. Головні характеристики мислення.
3. Передумови виникнення мислення у філогенезі та онтогенезі.
4. Форми мислення.
5. Мислення як процес розв'язання задач.
6. Види мислення.
7. Індивідуальні особливості мислення.
8. Методи моделювання творчої діяльності та формування творчого мислення.
9. Розвиток мислення у дітей з ООП.

Практичні заняття 27-28. Тема: «Мовлення».(4 год.)

1. Загальне поняття про мовлення.
2. Історичний розвиток мовлення та його основні функції.
3. Фізіологічні механізми мовлення.
4. Види мовлення та їх характеристика.
5. Розвиток мовлення у нормо-типових дітей.
6. Розвиток мовлення у дітей з ООП.

Практичні заняття 29-30. Тема: «Уява».(4 год.)

1. Поняття уяви.
2. Фізіологічні механізми уяви.
3. Типи уяви.
4. Види уяви.
5. Психологічні механізми уяви.
6. Розвиток уяви у нормо-типових дітей.
7. Розвиток уяви у дітей з ООП.

Практичні заняття 31-32. Тема: «Емоції і почуття».(4 год.)

1. Функції емоцій та почуттів.
2. Вияв емоцій та почуттів.
3. Фізіологічна основа емоцій.
4. Форми переживання почуттів.
5. Емоційне вигорання.
6. Особливості тривожності в умовах війни
7. Характеристика вищих почуттів.
8. Формування емоцій та почуттів.

Практичні заняття 33-34. Тема: «Воля ».(4 год.)

1. Загальне поняття про волю.
2. Природа волі.
3. Характеристика вольових дій.
4. Структура вольового акту.
5. Вольові якості особистості.
6. Розвиток та виховання вольової активності людини.
7. Розвиток емоційно-вольової стійкості у нормо-типових дітей.
8. Розвиток емоційно-вольової стійкості у дітей з ООП.

Термінологічний словник

Адаптація – ефективна взаємодія організму із середовищем.

Антропогенез – розвиток людини як виду.

Афект – дуже інтенсивний і короткочасний емоційний стан, що швидко виникає, викликаючись сильним чи особливо значущим для людини стимулом.

Відчуття – процес первинної обробки інформації на рівні окремих властивостей предметів і явищ.

Вік – конкретна, відносно обмежена у часі ступінь психічного розвитку індивіда.

Вікова психологія – галузь психологічної науки, що вивчає вікову динаміку психіки людини.

Вікові кризи – умовне визначення певних станів конфліктності, що виникають у період переходу від одного вікового ступеня до іншого.

Вчинок – дія, пов'язана зі зміною стану, а також умов і характеру діяльності.

Група – об'єднання людей, створене на основі певної спільної для них ознаки, що виявляється в їх спільній діяльності.

Діяльність – процес активного ставлення людини до дійсності, в ході якого відбувається досягнення суб'єктом поставлених раніше цілей, задоволення різноманітних потреб і засвоєння суспільного досвіду.

Екстраверт – людина, реакції та поведінку якої в основному визначають зовнішні враження, а не внутрішні переживання.

Емоція – переживання людиною в цей момент свого ставлення до чого-небудь.

Запам'ятовування – процес пам'яті, внаслідок якого закріплюється новий матеріал шляхом пов'язування його з раніше набутих.

Інтеріоризація – процес перетворення зовнішніх, реальних дій із предметами на внутрішні, ідеальні.

Інтроверт – людина, яка в діях і вчинках більше керується своїми думками й внутрішніми переживаннями, ніж зовнішніми враженнями та впливами.
Колектив – група, в якій міжособистісні стосунки опосередковуються суспільно цінним й особистісно-значущим змістом спільної діяльності.

Лідер – особистість, за якою інші члени групи визнають право брати на себе найвідповідальніші рішення, що зачіпають їх інтереси і визначають напрям та характер діяльності всієї групи.

Мислення – процес опосередкованого й узагальненого відображення людиною предметів та явищ об'єктивної дійсності в їх істотних зв'язках і відношеннях.

Мотивація – сукупність психічних процесів, що забезпечують рівень енергетики та спрямованість поведінки.

Мотив – спонукання, що пояснює індивідуально-психологічні відмінності між людьми в перебігу діяльності в ідентичних умовах.

Настрій – слабо виражений стійкий емоційний стан, причина якого може бути незрозуміла.

Онтогенез – індивідуальний розвиток організму з моменту народження до смерті.

Пам'ять – здатність живої системи фіксувати факт взаємодії із середовищем, зберігати результат цієї взаємодії у формі досвіду і використання його в поведінці.

Поведінка – система взаємопов'язаних реакцій і дій людини й тварин у взаємодії з навколишнім середовищем.

Потреба – стан живого організму, який виражає його залежність від об'єктивних умов існування та розвитку і спонукає до активності відносно цих умов.

Почуття – вираження людиною довгочасного оцінного ставлення.

Психіка – властивість високоорганізованої матерії, що проявляється у відображенні об'єктивної дійсності.

Психічні властивості – індивідуально-психологічні особливості, що визначають постійні способи взаємодії людини зі світом.

Психічні процеси – стійкі індивідуально-психічні особливості людини, котрі характеризують її як особистість чи індивідуальність і виявляються в її поведінці.

Психічний стан – внутрішня цілісна характеристика індивідуальної психіки, відносно незмінна в часі.

Психологія – наука, яка вивчає факти, закономірності, механізми психіки як відображеного в мозку людини образу дійсності, за допомогою котрого відбувається управління діяльністю людини.

Рівень домагань – прагнення досягти мети тієї складності, на яку людина вважає себе здатною.

Розвиток психіки – закономірна зміна психічних процесів у часі, що виражається у їх кількісних та структурних перетвореннях.

Самооцінка – оцінка особистістю самої себе, своїх можливостей і якостей.

Самосвідомість – усвідомлення людиною самої себе як особистості, зокрема своїх якостей і рис, стосунків з іншими людьми, місця й ролі в суспільстві.

Свідомість – вищий рівень психічної активності людини як соціальної істоти.

Сенситивні періоди – інтервали розвитку людини, протягом яких організм найбільш чутливий до певних впливів середовища.

Соціальна адаптація – процес ефективної взаємодії із соціальним середовищем.

Соціалізація – оволодіння індивідом у процесі взаємодії із соціальним середовищем механізмами соціальної поведінки і засвоєння його норм, що мають адаптивне значення.

Спілкування – процес взаємодії між двома чи кількома особами, що полягає в обміні інформацією пізнавального чи емоційно-оцінного характеру.

Сприйняття – процес обробки сенсорної інформації, результатом котрої є відображення оточуючого світу як сукупності предметів і подій.

Увага – здійснення відбору потрібної інформації, забезпечення вибіркового програм дій і збереження постійного контролю за їх перебігом.

Уява – процес створення людиною на основі попереднього досвіду образів об'єктів, яких вона ніколи не сприймала.

Філогенез – історичний розвиток різних родів і видів організмів.

Я-концепція – динамічна система уявлень людини про себе, на основі якої вона вибудовує взаємовідносини з іншими людьми [10, с. 178-180].

Рекомендована література

Базова

1. Буняк Н.А. Загальна психологія: лекції. Тернопіль: вид-во ТНТУ ім. І. Пулюя, 2017. 300 с.
2. Варій М.Й. Психологія : навч. посіб. Київ : Центр учб. літ., 2016. 287с.
3. Дуткевич Т. В. Загальна психологія. Теоретичний курс: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 388 с.
4. Загальна психологія : навч. посібник. Київ : Центр учбов. літ., 2016. 291 с.
5. Іванова О.В. Психологія: вступ до спеціальності : навч. посібник. Київ : Центр учбов. літ., 2016. 180 с.
7. Колобич О. П. Загальна психологія: навчально-методичний посібник. Львів, 2018. 172 с.
8. Максименко С.Д. Загальна психологія: навч. посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 272 с.
9. Партико Т.Б. Психологія : підручник. Київ: Ін Юре, 2014. 665 с.

Допоміжна

10. Атаманчук Н. М. Практикум із загальної психології. 2-е вид., випр. і доп. Полтава: Видавництво «Сімон», 2017. 183 с.
11. Варій М. Й. Загальна психологія : підручник /для студ. психол. і педагог. спец. 2-ге вид., випр. і доп. Київ : ЦУЛ, 2007. 968 с.
12. Волошина В. В., Долинська Л. В., Ставицька С. О., Темрук О. В. Загальна психологія: Практикум: навч. посіб. Київ : Каравела, 2005. 280 с.
13. Дрозденко К. С. Загальна психологія в таблицях і схемах: навч. посібник. Київ: Професіонал, 2004. 304 с.
14. Загальна психологія: підручник для студ. вищ. навч. закладів / авт. С. Д. Максименко [та ін.] ; за заг. ред. С. Д. Максименка. Київ : Форум, 2000. 543 с.
15. Загальна психологія: хрестоматія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / упоряд. О. В. Скрипченко [та ін.]. Київ : Каравела, 2007. 640 с.

- 16.Корольчук М. С. Психологія: Схеми, опорні конспекти, методики : навч. посіб./ за заг. ред. М.С.Корольчука. Київ : Ельга; Ніка-Центр, 2009. 320с.
- 17.М'ясоїд П. А. Загальна психологія: навч. посіб. для студ. вищ. пед. навч. закладів. 5-е вид., стер. Київ : Вища шк., 2006. 487 с.
- 18.Макарова Л. Л., Синельников В. М.. Загальна психологія: методичні розробки семінарських занять: навч. посібник. Київ : ЦУЛ, 2005. 200 с.
- 19.Максименко С. Д. Загальна психологія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Вид. 3-тє, переробл. та допов. Київ: ЦУЛ, 2008. 271 с.
- 20.Максименко С. Д., Соловієнко В. О. Загальна психологія: навч. посіб., МАУП. Київ МАУП, 2000. 256 с.
21. Павелків Р. В. Загальна психологія. Підручник. Київ: Кондор, 2013. 576 с.
22. Положення про оцінювання здобувачів вищої освіти Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя від 25 вересня 2020. 13 с. URL: <https://docs.tntu.edu.ua/base/document?id=86>
- 23.Психологія: підручник для студ. вищ. навч. закладів / за ред. Ю. Л. Трофімова. 5-е вид. Київ : Либідь, 2005. 558 с.
- 24.Соломка Е.Т. Збірник задач. Ужгород, 2008. 59 с.
- 25.Цимбалюк І. М., Яницька О. Ю. Загальна психологія. Київ : ВД Професіонал, 2004. 304 с.
26. Чорна І. М. Акмеологічні підходи до розробки та впровадження структури державної системи профорієнтації в Україні. *Сучасні акмеологічні дослідження: теоретико-методологічні та прикладні аспекти*: монографія / редкол.: В. О.Огнев'юк, С. О. Сисоєва, Я. С. Фруктова. Київ. ун-т ім. Б.Грінченка, 2016. С.181-200.
- 27.Чорна І. М. Впровадження інноваційних методів навчання із застосуванням технології освітнього діалогу. Психологічні закономірності соціальних процесів і розвитку особистості в сучасному суспільстві : Наукова монографія. Рига, Латвія : “Baltija Publishing”, 2023. С. 396-423. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-362-0-23> URL: <http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/book/382>

- 28.Чорна І. М. Психологічні особливості професійного самовизначення школярів. *Вісник Львівського університету. Серія психологічні науки. Випуск 12.* Львів: Видавничий дім «Гельветика», 2022. С.157-163. DOI <https://doi.org/10.30970/PS.2022.12.18>
- 29.Чорна І.М. Психолого-педагогічне формування емоційно-вольової стійкості майбутніх офіцерів, учасників бойових дій як фактор профілактики ПТСР. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Психологія.* Том 34 (73) № 2, 2023. С.80-84. DOI <https://doi.org/10.32782/2709-3093/2023.2/15>
URL: http://psych.vernadskyjournals.in.ua/journal/2_2023/15.pdf
- 30.Чорна І. М., Тимошик М. О. Соціально-психологічні чинники формування особистості вбивці. *Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН Країни. Том XIV: Методологія і теорія психології.* Випуск 3.Київ – Ніжин. Видавець «ППП Лисенко М.М.», 2020. С.297-307.
- 31.Чорна І. М., Федорців К. І. Арт-терапія як інноваційний засіб розвитку творчої уяви у дітей старшого дошкільного віку. *Розвиток професійної майстерності педагога в умовах нової соціокультурної реальності (м. Тернопіль, Україна, 15-квітня 2021 року): матеріали IV Міжнародної наук.-практ. конф. /упоряд.: О.М.Петровський, І.М. Вітенко, О.І.Когут, інші.* Тернопіль: СМТ «Тайп», 2021. С. 467-470.
- 32.Чорна І. М., Бриндзя Г. З. Психологічні особливості самооцінки дітей підліткового віку. *«Розвиток професійної майстерності педагога в умовах нової соціокультурної реальності», (м. Тернопіль, Україна, 29-30 вересня 2022 року)): матеріали IV Міжнародної наук.-практ. конф. /упоряд.: О.М.Петровський, І.М. Вітенко, О.І.Когут, інші.* Тернопіль: СМТ «Тайп», 2022. С.420-422.
- 33.Чорна І. М., Ворончак М. М. Дослідження тривожності підлітків в умовах пандемії. *Розвиток професійної майстерності педагога в умовах нової соціокультурної реальності (м. Тернопіль, Україна, 15-квітня 2021 року):*

матеріали IV Міжнародної наук.-практ. конф. /упоряд.: О. М.Петровський, І. М. Вітенко, О. І. Когут, інші. Тернопіль: СМТ «Тайп», 2021. С. 464-467.

34.Чорна І. М., Оконська Н. Теоретичний аналіз психологічних механізмів сприймання екранної інформації в підлітковому віці. *Вісник Львівського університету. Серія психологічні науки. Випуск 10*. Львів: Видавничий дім «Гельветика», 2021. С.133-138.

DOI <https://doi.org/10.30970/PS.2021.10.19>

35.Чорна І. М., Смик Н. Р. Психолого-педагогічні заходи психокорекції особистісної тривожності у молодших підлітків. *Розвиток професійної майстерності педагога в умовах нової соціокультурної реальності (м. Тернопіль, Україна, 09-20 квітня 2020 року)*: матеріали III Міжнародної наук.-практ. конф. /упоряд.: О.М.Петровський, І.М. Вітенко, О.І.Когут, інші.Тернопіль: СМТ «Тайп», 2020. С.413-416.

36.Чорна І. М., Тимків С. Я. Дослідження сформованості типів пам'яті у молодших школярів. *«Розвиток професійної майстерності педагога в умовах нової соціокультурної реальності», (м. Тернопіль, Україна, 29-30 вересня 2022 року))*: матеріали IV Міжнародної наук.-практ. конф. /упоряд.: О. М. Петровський, І. М. Вітенко, О. І.Когут, інші. Тернопіль: СМТ «Тайп», 2022. С.423-425.

37.Чорна І. М., Філюк Н. А. Дослідження сімейної тривожності як фактора впливу на психіку дитини. *«Розвиток професійної майстерності педагога в умовах нової соціокультурної реальності», (м. Тернопіль, Україна, 29-30 вересня 2022 року))*: матеріали IV Міжнародної наук.-практ. конф. /упоряд.: О. М. Петровський, І. М. Вітенко, О. І. Когут, інші. Тернопіль: СМТ «Тайп», 2022. С.425-428.

38.Чорна І. М., Хлопова Ю. О. Соціальні мережі як мотивуючий фактор для самореалізації. *Актуальні питання, проблеми та перспективи розвитку гуманітарного знання у сучасному інформаційному просторі: національний та інтернаціональний аспекти(14-15 травня 2021 року)*: матеріали XXII

Міжнародної наук.-практ. конф./ упоряд.: М. Журба. Сватове-Монреаль: ГО «Соборність», 2021 С.48-51.

39.Чорна І.М. Психологічні особливості діяльності педагога та психолога нової української школи в умовах інклюзивного освітнього середовища. «Розвиток професійної майстерності педагога в умовах нової соціокультурної реальності»: збірник матеріалів VI Міжнародної наук.- практ. конф. (м. Тернопіль, Україна, 05-06 жовтня 2023 року) /упоряд.: О.М.Петровський, І.М. Вітенко, О.І.Когут, інші. Тернопіль: ФОП Осадца Ю.В, 2023. С.300-303

40.Чорна І.М., Чернишова С.С. Професійне самовизначення старшокласників у призмі діяльності шкільного психолога. «Світ наукових досліджень»: збірник матеріалів Міжнародної мультидисциплінарної наук. конф. м. Ополе, Польща (Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji w Opolu), 21-22 листопада 2023. Випуск 24, С.210-212 URL: <http://www.economy-confer.com.ua/full-article/5032/>

41.Чорна І.М. Психолого-педагогічне формування емоційно-вольової стійкості майбутніх офіцерів, учасників бойових дій як фактор профілактики ПТСР. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Психологія.* Том 34 (73) № 2, 2023. С.80-84. DOI <https://doi.org/10.32782/2709-3093/2023.2/15>

URL: http://psych.vernadskyjournals.in.ua/journal/2_2023/15.pdf

Інформаційні ресурси

1. Сторінка курсу в А-Tutor, ID:449. URL: <https://dl.tntu.edu.ua/index.php>

2.Офіційний сайт Наукової бібліотеки ім. Вернадського

URL: <http://www.nbu.gov.ua/>

3. Офіційний сайт Електронної бібліотеки URL: <http://www.lib.com.ua/>

4.Безкоштовні електронні підручники онлайн URL: [\(https://stud.com.ua/psihologiya/\)](https://stud.com.ua/psihologiya/)

5. Пошукова система Google Scholar URL: <http://scholar.google.com/>

6. Пошукова система Base URL: <https://www.base-search.net/>

7. Система пошуку наукової інформації у відкритих архівах України (SSM)

URL: <https://oai.org.ua/>

8. Перелік корекційно-розвиткових програм для спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з особливими освітніми потребами.

Інститут модернізації змісту освіти.

URL: <https://imzo.gov.ua/osvita/zagalno-serednya-osvita/korektsiyni-programi/>